

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος δέκατος τρίτος

Συνδρομή ἑτησικῆ : Ἐν Ἑλλάδι: φρ. 12. Ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἐκάστου ἔτους· καὶ εἶνε ἑτησικαὶ. — Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδοὶ Σταδίου, 6

3 Ἰανουαρίου 1882

Τὸ κατωτέρω τεμάχιον μεταφράσθη ἐκ τοῦ καλλίστου συγγράμματος τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ H. Taine «Notes sur Paris», ἐξ οὗ καὶ ἄλλο ἀπόσπασμα παρεθέσαμεν ἄλλοτε εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς «Ἑστίας». Σ. τ. Δ.

ΜΙΑ ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΙΣ

Ἐν τῷ Ζωολογικῷ Κήπῳ αἱ ὑπρέτριαι, οἱ στρατιῶται καὶ οἱ μικροὶ κτηματῖαι συναθροίζονται συνήθως ἐνώπιον μεγάλου κλωβοῦ, ἐν ᾧ ὑπάρχουσι πίθηκοι. Τὰ ζῶα ταῦτα, ἐγέναντο μοχθηρὰ, καὶ, τὸ χειρὸν, ἀσθενικὰ· ὁ καταναγκαστικὸς καὶ παρὰ φύσιν βίος διὰ διαγούσιν κατέσφραξε τέλειον σχεδὸν τὸ τρίχωμά των· ὑπὸ τὸν φαιὸν ἢ κιτρινωπὸν χροῦν αὐτῶν διαφαίνονται τῆδε κἀκεῖσε πλάκες σαρκὸς ὑπερύψου. Εἶνε οἰκτρὸν θέαμα τὸ νὰ βλέπῃ τις τοὺς ὀργίλους αὐτῶν μορφασμοὺς· συνταράττονται ποιοῦντες βιαίας κινήσεις, κραυγάζουσι καὶ βλασφημοῦσι, διαπληκτίζονται δι' ἐν μῆλον ἢ δίπυρον, ἀναρριχῶνται ἐπὶ τῶν πασσάλων καὶ ἀσεμνοῦσιν ἐνώπιον τῶν παρευρισκομένων. Διὰ τῶν γελώτων του καὶ τῶν παρορμήσεών του τὸ κοινὸν τοὺς διέσφαιρε· καὶ οὗτοι ἀνταποδίδουσιν αὐτῷ τὰ ἴσα ἐκτιθέντες πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του τὸ ἀναίσχυντον καὶ βδελυρὸν θέαμα τῆς ἀσχημίας των καὶ τῶν κακιῶν των. Οἱ πίθηκοι οὗτοι εἶνε οἱ εὐνοοῦμενοι γελωτοποιοὶ τοῦ κοινοῦ· θίγουσι τὴν χορδὴν τῆς κακοηθείας του καὶ διὰ τοῦτο ἀνταμείβονται ἀφθόως διὰ διπύρων καὶ μῆλων.

Τοιαύτη εἶνε ἡ ἐντύπωσις ἣν μοι προξενοῦσι τὰ μικρὰ θέατρα· οἱ ἠθοποιοὶ εἶνε πίθηκοι ἐπιτήδειοι καὶ διεσθαρμένοι, καὶ τὸ χρωματιστὸν κλωβὸν ἐν ᾧ καθ' ἑκάστην ἐσπέραν παραδέρουν καὶ ὑποδύονται πρὸς παραδίαν γερωντικά πρόσωπα, εἶνε ἐπικινδυνώτερον εἰς τὴν σωματικὴν ἢ ψυχικὴν ὑγιειάν του κιγκλιδατοῦ κυκλοτεροῦς κλωβίου, ἐν ᾧ κυβιστοῦσιν οἱ τοῦ Μουσείου συναδελφοὶ των. Ὅπως οἱ συναδελφοὶ των, καὶ οὗτοι εἰσὶ ῥακένδυτοι κατὰ τε τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν. Ὅπως οἱ συναδελφοὶ των καὶ οὗτοι διασκεδάζουσι τὸ κοινὸν διὰ τῆς φυσικῆς των ἀθλιότητος, οὗτος μὲν διὰ τῆς ῥινόσ του, ἐκεῖνος διὰ τοῦ κατεπτοημένου του ἤθους, ὁ ἄλλος διὰ τῆς βραγχνῆς φωνῆς του, καὶ ὁ ἄλλος διὰ τῆς υπερβαλλούσης εὐσαρκίας του. Ὡς οἱ συναδελφοὶ των, καὶ οὗτοι ἀνακινοῦσι τὴν ὑποστάθμην τῆς ἀνθρωπίνης ἀσελγείας καὶ κακοηθείας. Ὡς οἱ συναδελφοὶ των, ἀνυψοῦνται καὶ οὗτοι ἄχρι βαθμοῦ τινος

ζώωδους εὐφίας, ἀποτελουμένης ἐκ μιμήσεως καὶ ἀναιδείας, ἐκ παροδίας χυδαίας καὶ ἀνόστου, ἐν ἣ ὁ θεατῆς δὲν ἀξίζει περισσότερον τοῦ γελωτοποιοῦ. Εἶδον μίαν τῶν ἠθοποιῶν τούτων, ἣτις ἐπέβαινε ἐκάστην στροφὴν τοῦ ἄσματος τῆς διὰ φωνῆς λαρυγγώδους ἢ ἀναιδοῦς ἀνυψώσεως τοῦ ποδός. Εἰς τὴν τρίτην στροφὴν ἐσταμάτησεν ἀποκαμουσα· καὶ διὰ τοῦ ἀπομειναρίου τῆς ἡρειπωμένης φωνῆς τῆς ἐξητήσατο συγγνώμην. Ἄπῃλλον· ἤθελον νὰ καθάρισα τὴν ψυχὴν μου· διήνυσα περὶ μίαν λεύγαν, ἐν δροσερῷ ἀέρι, ὑπὸ τὸ γλυκὺ φῶς τῆς σελήνης, μέχρῃ τοῦ ἀκρουτῆς ὁδοῦ τῆς Δύσεως, καὶ ἀνέβην εἰς τὸ οἶκημα τοῦ φίλου μου Γουλιέλμου Κίττελ, ἀλληλοῦς μουσικοῦ, ζῶντος μεμονωμένου.

Συνεσπουδάζομεν πρὸ τριάκοντα ἐτῶν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Ἰέννης, καὶ πλειστάκις ἐφιλοσοφῆσαμεν ὁ εἰς κατὰ τοῦ ἄλλου, ἢ ὁ εἰς μετὰ τοῦ ἄλλου, ἐν τοῖς μικροῖς κήποις τῶν προαστείων, ὅπου ἐπίνομεν τὸν ζῦθόν μας Ἐπειτα, ἐκάτερος ἡμῶν ἐτράπη ἀλλοίαν ὁδόν· ἐγὼ ἐκέρδισα περιουσίαν ἐν Ἀμερικῇ, ἐκεῖνος ἔζησε παραδίδων μαθήματα ἐν Βερολίνῳ καὶ Παρισίοις· ἐπὶ τέλους εἰς θεῖός του, ἐγκαίρως ἀποθανὼν, ἔσχε τὴν εὐφύιαν ν' ἀφήσῃ εἰς αὐτὸν χιλίων σκούδων πρόσοδον· τότε εἶνε πλούσιος. Ἀλλὰ πτωχὸς ἢ πλούσιος οὐδέποτε ἐσκέφη περὶ χρημάτων. Ἄν τὰ χίλια ταῦτα σκούδα τὸν πύχαριστησαν, τοῦτο προῆλθεν ἐκ τοῦ ὅτι δὲν εἶνε πλέον ἠναγκασμένος νὰ δαπανᾷ εἰς τὰ μαθήματα του τρεῖς ἢ τέσσαρας ὥρας καθ' ἑκάστην, ὅπως κερδίσῃ τὸ φαγητὸν του, τὰ φορέματά του καὶ τὸ ἐνοίκιον του. Δὲν ἐσκέφη δὲ οὐδὲ περὶ δόξης· ἔνεκα τοῦ χαρακτῆρός του καὶ τῆς δειλίας τῆς ἰδιοσυγκρασίας του ἡ ῥαδιουργία τῶν Παρισίων τὸν ἐφόβιζε. Προετίμησε νὰ μείνῃ ἄγνωστος· ἔμμενεν ἐν τῷ οἰκῆματί του ἀναγινώσκων μουσικὰ τεμάχια, ἢ ἐσύχναζεν εἰς τὰς βιβλιοθήκας πρὸς μελέτην μουσουργημάτων. Ἐπὶ τέλους μάλιστα ἔπαυσε μεταβαίνων καὶ εἰς τὰς συναυλίας καὶ εἰς τὰ θέατρα. Ἡ πρὸς ἐπίδειξιν μόνον μουσικῆ, οἱ κελαρσοροὶ τῶν αἰδῶν, τὰ χειροκροτήματα, ἐτάραττον τὰ νεῦρά του· διύσχυρίζεται ὅτι μόνον ἐπὶ τοῦ κλειδοκυμβάλου δύναται τις ν' ἀκούσῃ ὡς πρέπει παίζόμενον μελόδραμα. Πέντε ἢ ἕξ διάστημα μουσουργοὶ γνωρίζουσιν αὐτὸν, καὶ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀναβιβάζουσιν τὰς

τέσσαράς του κλίμακας. Ὁ Ρέβερ καὶ ὁ Γκουνὸν τὸν σέβονται καὶ εἶνε ἡὐχαριστημένοι ὅταν λέγῃ *Καλά*. Ἐπειδὴ εἶνε τραχὺς καὶ ψυχρὸς δὲν ἀπαιτοῦσι πλεῖον τι παρ' αὐτοῦ. "Ἄλλως τε ἔχει τὴν ψυχρὰν ὑπερηφάνειαν τῶν φλεγματικῶν· οὐδέποτε ἐδέξατο προσφορὰν γεύματος· τοῦτο εἶνε κανὼν, εἶνε γνωστὸν, καὶ οὐδεὶς ἐπιμένει πλεόν. Πολλάκις ἀπήντησεν ὅτι δὲν ἐδέχετο διότι δὲν ἠδύνατο νὰ ἀνταποδώσῃ, καὶ ὅτι ἐν πάσῃ περιπτώσει δὲν ἐπλήρονε μὲ *σονάτας*. Κατ' αὐτὸν ἡ μουσικὴ εἶνε *μυχιαιτάτη* συνδιάλεξις· δὲν διαχέει τις τὰ αἰσθήματά του χάριν ἐνὸς κυθίσκου τεύου, ἢ χάριν ὀρνιθίου ὀπτοῦ, πρὸ πάντων δὲ δὲν ἐκμυστηρεῖται τις πρὸς ἀγνώστους. Μεταβαίνω πρὸς αὐτὸν πεζὸς ὡς καὶ αὐτὸς ἔρχεται πρὸς ἐμὲ πεζός· εἶτε εἰς τὸ οἰκημῶ μου εἶτε εἰς τὸ οἰκημῶ του γευματίζομεν μὲ ἐν πινακίον καὶ μὲ μίαν φιάλην· διότι ἀφθονωτέρα διαίτα βαρύνει τὴν κεφαλὴν ἡμῶν καὶ οὕτω ἡ ἰσότης εἶνε πλήρης· αἰσθάνομαι μάλιστα ἐμαυτὸν ὑποχρεωμένον διότι εἰσφέρει εἰς τὴν συνδιάλεξιν πλεῖον ἐμοῦ. Εἶμαι σχεδὸν ὁ τελευταῖός του φίλος. Ὁ θάνατος, ὁ γάμος, ἡ ἀπομάκρυνσις, ἡ διαφορὰ τῶν διαθέσεων, ἀνέφωξαν κενὸν περὶ ἡμᾶς, καὶ ὅταν εἴμεθα ὁμοῦ, ἐπαναβλέπομεν ἐν θελκτικῇ ἀπόψει, ἐντὸς ἀπομεμακρυσμένου χρυσοῦ ἀτμοῦ, τὴν πρώτην ἐξέγερσιν τοῦ πνεύματος ἡμῶν ὑπὸ τὸν Βετόβεν, τὸν Σέλιγγ καὶ τὸν Γκαίτε.

— Φρειδερίκε, μοι εἶπεν, ἰδὼν με εἰσελθόντα· ἰδοὺ τὸ κάθισμά σου, ἀναψε τὸ σιγάρον σου· ἐπιθυμῶ νὰ σ' ἔχω ἐδῶ διὰ νὰ παίξω πάλιν τὰς παλαιάς μας *σονάτας*· σὺ παρασκεύασε τὸ τέιον. Τὸν ἐβοήθησα ὀλίγον, καὶ ἐκάθησε παρὰ τὸ κλειδοκῦμβαλον.

Πόσον ὠραία εἴμεθα ἐν τῷ παλαιῷ τούτῳ δωματίῳ! Ἀνῆκει εἰς ἐμὲ ὅσον καὶ εἰς ἐκεῖνον, εἶμαι δὲ καλλίτερα παρὰ εἰς τὸ ἰδικόν μου. Καὶ αὕτη ἡ ἐπὶ τῶν ἐπιπλῶν κόνις μὲ εὐχαριστεῖ. Ὁ τετριμμένος τάπης, οἱ σκίμποδες ἐφ' ὧν τόσοι ἐκάθησαν, ἡ βιβλιοθήκη ἡ πλήρης βιβλίων ἀληθῶς ἀναγνωσθέντων, ὅλα ἐκεῖνα τὰ ἐπιπλα εὐαρεστοῦσι τὸ πνεῦμα. Δὲν εἶνε ἡναγκασμένος τις νὰ θυμάσῃ αὐτὰ, δὲν εἶνε ἐκεῖ πρὸς ἐπίδειξιν· δὲν σὰς ὀμιλοῦσι περὶ ματαιότητος ὡς τὰ μυρία κομψοτεχνήματα γυναικὸς τίνος τοῦ συμμοῦ. Κάθημαι ἐπὶ τοῦ μεγάλου πρασίνου σκίμποδος, καὶ δὲν ἔχω ἀνάγκην νὰ χειροκροτήσω, ν' ἀναζητήσω κενότροπὸν τινα φιλοφρόνησιν· δύναμαι νὰ ὀμιλήσω ἐλευθέρως, ν' ἀνοίξω τὴν θύραν εἰς τὸ ἀβρὸν ὃν ὅπερ ἕκαστος ἐγκρύπτει ἐν ἑαυτῷ, νὰ ἐπιτρέψω νὰ ἐξέλθῃ, νὰ πετάξῃ ἄνευ φόβου νὰ καταπατηθῇ. Τὸ ἀγγεῖον ἐν ᾧ βράζει τὸ τέιον ἄδει· τοὺς ποδας ἐπὶ τοῦ πυροστάτου ἔχων παρατηρῶ τὰς μικρὰς πορτοκαλλόχρους

ἢ κυανὰς φλόγας αἵτινες περιλείχουσι τὰ καϊόμενα ξύλα. Ἡ ὀχλοβοή τῶν παρισινῶν ἰδεῶν ἐξαφανίζεται, καὶ βλέπω ἀνεγειρομένους ἐν ἐμοί, δίκην πρωϊνῶν νεφελῶν, ἐλαφρὰς καὶ ἡδίας ὀνειροπολήσεις.

— Γουλιέλμε, πρέπει τώρα νὰ μοῦ παίξῃς τὴν εἰς σὸλ *ἔλασσον* *σονάταν*, εἰξεύρεις, τὸ τεμάχιον 90.

Ἡ μουσικὴ ἔχει τοῦτο τὸ ἐξαιρετὸν ὅτι δὲν ἐξεγείρει ἐν ἡμῖν *μορφὰς*· τοῦτο τὸ τοπεῖον, ταῦτην τὴν ἀνθρωπίνην φυσιογνωμίαν, τοῦτο τὸ γεγονός ἢ ταύτην τὴν διακεκριμένην περίπτωσιν, ἀλλὰ τὰς καταστάσεις τῆς ψυχῆς, ταύτην τὴν ἀπόχρωσιν τῆς εὐθυμίας ἢ τῆς μελαγχολίας, τοῦτον τὸν βαθμὸν τῆς ἐντάσεως ἢ τῆς ἐκλύσεως, γαλήνην ὑπερτάτην ἢ θανάσιμον ἀπελπισμόν. Πᾶσα ἡ πληθὺς τῶν συνήθων ἰδεῶν διασκαροῦται καὶ μένει μόνον τὸ βάθος τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἡ ἀπειρος δύναμις τοῦ ἀπολαύειν καὶ ὑποφέρειν, ἡ ἐξέγερσις ἢ καταπράυνσις τοῦ νευρικοῦ καὶ πλήρους αἰσθήματος πλάσματος, ἡ ποικιλία τῶν μελῶν καὶ αἱ ἀναριθμητοὶ ἀρμονίαι τῆς ταραχῆς του καὶ τῆς γαλήνης του. Εἶνε τὸ αὐτὸ ὡς εἰ ἀπὸ τόπου τινος ἀφηροῦντο οἱ κάτοικοι καὶ ἐξηφανίζοντο αἱ ὄρθοεσῖαι, ἡ καλλιέργεια· θὰ ἔμενε τὸ ἔδαφος, ἡ σύστασις του, μὲ τὰ κοιλώματα, τὰ ὕψη, τὴν βοήν τοῦ ἀνέμου καὶ τῶν ποταμῶν καὶ τὴν αἰωνίως παραλλάσσουσαν ποίησιν τοῦ φωτὸς καὶ τοῦ σκότους.

— Γουλιέλμε, σὲ παρακαλῶ, τῷ εἶπον χαμηλοφώνως, ἄρχισε πάλιν, πρὸ πάντων τὸ δεῦτερον τεμάχιον, εἰς τὸν *μεῖζονα τρόπον*.

Ἐπανέλαθε τὸ δεῦτερον τοῦτο τεμάχιον, ὅπερ εἶνε μελωδικώτατον καὶ περιπαθέστατον. Μελωδία κρυσταλλίνων φθόγγων περιίπτатаι ὑπὲρ τὰς συγχορδίας, ἐξαφανίζεται, ἐπανέρχεται καὶ περισπᾶται εἰς ἐλιγμούς κυματοειδεῖς ὡς ρυάκιον ἐντὸς λειμῶνος. Ἐνίστοε νομίζει τις ὅτι εἶνε στόνοι πλαγιαίουλου, ἄλλοτε ἢ βαθεῖα ἡδύτης φωνῆς γυναικὸς ἐρώσεως καὶ θελμιμμένης. Ἔστιν ὅτε παύει ἡ ἡδύτης αὕτη· ἡ ὀρητικὴ ψυχὴ ἐπαναφαίνεται καὶ διαχέει καταρράκτην ὀρητικῶν φθόγγων, ἀβρὰ ἰδιότροπα μέλη, ἀποτόμους καὶ παραδόξους συμφωνίας· εἶτα τὰ πάντα κατευνάζονται· πλῆθος μικρῶν εὐστρόφων φωνῶν ἀνέρχονται, κατέρχονται, ἀλλεπάλληλοι ὡς ἀναφρικασίς, ὡς συντάραξις, ὡς θελκτικὸς φλοῦσθος ψιθυρίζοντων ὑδάτων, ὅπως ἐπαναφέρωσι τὸν ἦχον εἰς τὸ πρῶτον του σημείου· ἡ μελωδία ἀναλαμβάνει τότε τὸν ἔρρυθμόν της ροῦν, καὶ τὸ διαυγές της ὕδωρ ῥεεῖ τελευταῖον μάλλον ἐλικοειδές, παφλάζον, πλατύρρουν.

— Καὶ πάλιν Βετόβεν, Γουλιέλμε, ἀλλὰ πολὺ τώρα καὶ ὅ,τι σοῦ τύχη.

Ἐπαίξε ὑπὲρ τὴν μίαν ὥραν, ἀλλὰ βεβαίως δὲν ἐθεώρουν τὸ ὠρολόγιον. Ἐπαίξε κατ' ἀρχὰς δύο ἢ τρεῖς *σονάτας* πλήρεις, εἶτα τεμάχια συμ-

φωνιῶν, ἀποσπάσματα διὰ κλειδοκύμβαλον καὶ βιολίον, ἓνα ἦχον τοῦ *Fidelio*, ἀλλὰ τεμάχια ὧν οὐδὲν ἄνευ ἄνευ τῆς ὀνομαστικῆς πρὸς ἀνθρώπον ὅστις ἀνοίξας προσφιλῆ τοῦ ποιητῆν ἀναγινώσκει ὅτε μὲν εἰς τὸ μέσον, ὅτε δὲ εἰς τὸ τέλος τοῦ τόμου, ἐκλέγων μίαν στροφήν, ἀκολούθως ἐτέραν, κατὰ τὴν στιγμιαίαν του συγκίνησιν. Ἡ κροῶμην ἀκίνητος, τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους ἔχων ἐπὶ τῆς ἐστίας, καὶ παρηκολούθουν, ὡς ἐπὶ ζώσης φυσιογνωμίας, τὰς κινήσεις τῆς μεγάλης ἐκείνης θεσθεσίας ψυχῆς. Ἀλλὰ μόνον δι' ἑαυτὴν ἐσθέσειν δι' ἡμᾶς ὑφίσταται καὶ ἔχουσα ὀλοκλήρον αὐτὴν ἐν τῷ σωρῷ τούτῳ τῶν χαρτίων. Πόσον εἶνε ἄδικος περὶ αὐτοῦ ἡ κοινὴ ἰδέα. Τὸν ἀναγνωρίζουσιν ὡς κυριάρχην ἐν τῷ γιγαντιαίῳ καὶ τῷ ὀδυνηρῷ εἰς ταῦτα μόνον περιορίζουσι τὸ βασιλείον του· ὡς κράτος αὐτοῦ ἀναγνωρίζουσιν ἕκτασιν ἔρημον, πληττομένην ὑπὸ τῶν καταγίδων, πλήρη μεγαλείου, ὁμοίαν πρὸς ἐκείνην ἐν τῇ ὁποίᾳ ζῆ ὁ Δάντε. Ἰδική του εἶνε ἡ ἔρημος αὕτη, καὶ οὐδεὶς ἄλλος μουσικὸς εἰσέρχεται εἰς αὐτήν· ἀλλὰ κατοικεῖ καὶ ἀλλαχοῦ ἔτι. Ὅ,τι εὐωδέστατον καὶ μεγαλοπρεπέστατον ἀναβλαστάνει εἰς τὰς χλοαζούσας πεδιάδας, ὅ,τι θελκτικώτατον καὶ χαριέστατον ὑπάρχει εἰς τὰς σκιερὰς καὶ ἀνοσπάρτους κοιλάδας, ὅ,τι δροσερώτατον καὶ παρθενικώτατον ὑπάρχει ἐν τῇ δειλίᾳ τῆς πρώτης αὐγῆς, τῷ ἀνήκει ὡς καὶ τὰ λοιπά. Μόνον, δὲν εἰσέρχεται εἰς αὐτὰ μετὰ γαληνιαίας ψυχῆς· ἡ χαρὰ συγκλονίζει αὐτὴν ὀλοκλήρον ὡς ἡ λύπη· καὶ ἡ εὐτυχία αὐτοῦ εἶνε σφοδροτάτη· δὲν εἶνε εὐτυχῆς, εἶνε καταμεγαγευμένος· ὁμοιάζει πρὸς ἀνθρώπον ὅστις μετὰ νύκτα ἀγωνιώδη, ἀσθμαίνων, ὀδυνώμενος, φοβούμενος χεῖρονα ἔτι ἡμέραν, διαβλέπει αἴφνης τοπεῖον τι ἤρημον καὶ μαγευτικόν· αἱ χεῖρές του τρέμουσιν, βαθύς σναγμὸς ἀνακουφίσεως ἀνέρχεται ἐκ τοῦ στήθους του· πᾶσαι αἱ δυνάμεις αὐτοῦ αἱ κεκυρωμέναι καὶ συμπεπιεσμέναι ἀνορθοῦνται, καὶ ἡ ὀρμὴ τῆς εὐδαιμονίας του εἶνε τὸσον ἀκατάσχετος ὅσον καὶ ἡ παραφορὰ τοῦ ἀπελπισμοῦ του· ἡ εὐτυχία του εἶνε δρυμεία, δὲν εἶνε ἡδεῖα. Τὰ *allegro* αὐτοῦ ἀνασκιρτωσίν ὡς ὀρνίθια ἐλευθέρα, καταπατοῦντα τὸν ὠραῖον λειμῶνα εἰς ὃν εἰσορῶσιν. Ὁρμητικώτερα ἔτι, μᾶλλον ἀγαλίνωτα τὰ *presto* αὐτοῦ ἔχουσιν ἀποτόμους, φρικιώσας παύσεις, ἀτάκτους καλπασμοὺς πλήττοντας ὡς διὰ σφύρας τὸ κλειδοκύμβαλον διὰ τῶν ἡχηρῶν των παραφορῶν. Ἐνίοτε, ἐν μέσῳ τῆς ἀλλόφρονος εὐθυμίας του, τὸ σοβαρὸν καὶ τὸ τραγικὸν εἰσελαύνουσι, καὶ χωρὶς νὰ μεταβάλῃ πορείαν, μετὰ τῆς αὐτῆς μανίας, τὸ πνεῦμά του προχωρεῖ πρὸς τὰ πρόσω, ὡς πρὸς μάχην, ἀλλὰ μετὰ τὸσφ παραδόξων ἀλμάτων καὶ τοσοῦτφ πολλαπλῆς φαντασίας, ὥστε ὁ θεατὴς σταματᾷ σχεδὸν κατεπτομένος ἐκ τῆς ἱλιγγον προξενούσης πληθύος ἐκεί-

νης τῶν παραφορῶν του, τῶν βιαίων ἀνατιναγμῶν του, τῶν πτήσεών του, τῶν ἀπροσδοκῆτων, τῶν αἰφνιδίων, τῶν αἴφνης καταπαυουσῶν καὶ ἐπαναλαμβανομένων ἐπέκεινα πάσης φαντασίας καὶ πάσης προσδοκίας.

Ἦλθεν, ἐκάθησε πλησίον μου καὶ μοι εἶπε·

— Γνωρίζεις τὸν βίον του;

— Ὅχι πολὺ καλά, μόνον ὅ,τι λέγουν αἱ ἐφημερίδες.

— Ἴδου ἡ βιογραφία του ὑπὸ τοῦ Σχίνδλερ, καλλίστου ἀνθρώπου, ὅστις διῆλθε μετ' αὐτοῦ τὰ τελευταῖα ἔτη. Ἀναγίνωσκε σὺ, ἐν ᾧ ἐγὼ θὰ ἐτοιμάζω τὸ τέιον».

Ἦρχισα φυλλολογῶν τὸν διὰ λευκῆς βύρσης δεδεμένον γερμανικὸν τόμον, ἐν ᾧ ὁ πιστὸς ἐταῖρος τοῦ μουσουργοῦ σημειοῖ λεπτομερῶς ὅσα τῷ διηγήθησαν περὶ αὐτοῦ ἢ ὅσα αὐτὸς εἶδεν. Αἱ λεπτομέρειαι ἐκεῖναι αἱ θετικώταται δὲν μοι ἐφαίνοντο πλέον τὸσον γυδαῖαι. Ἡ ψυχὴ τὴν ὁποίαν ἔστι εἶχον ἴδει ἐξηγγέλιζε τὰ περὶ αὐτήν. Ἐπανεβλεπον τὸν ἀνθρώπον ἐν τῷ παλαιῷ του μακρῷ ἐπανωφορῷ, ὑπὸ τὸν πεπιεσμένον του πῖλον, μὲ τοὺς χονδρούς του ὤμους, τὴν ἀπεριπαίτητον γενειάδα του, τὴν μακρὰν του κόμην, βαδίζοντα γυμνόποδα ἐν τῇ δρόσῳ τῆς πρώτας, μουσουργοῦντα τὸν *Fidelio* ἢ τὸν *Χριστὸν εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν*, ἐπὶ πρένου ὅθεν ἐξέφυοντο δύο κορμοὶ δρυός, προχωροῦντα εὐθὺ ἐνώπιόν του, χωρὶς νὰ βλέπῃ τὰ κοιλώματα ἢ νὰ αἰσθάνηται τὴν κακοκαιρίαν, ἐπανερχόμενον τὸ ἐσπέρας εἰς δωμάτιον ἐν ἀταξίᾳ· ἐπανεβλεπον τὰ βιβλία φύρδην μίγδην κατὰ γῆς, τὰς κενὰς φιάλας, τὰ λείψανα τοῦ γεύματός του, καὶ τὰς τυπογραφικὰς διορθώσεις ἐντινιγωνία, τὴν εἰς ῥέ λειτουργίαν χρησιμεύουσαν ὡς περικάλυμμα εἰς σκευὸς τι μαγειρικόν, τὸν ἐπανεβλεπον σκυθρωπὸν, ὑποχονδριακόν, καὶ αἴφνης καταλαμβανόμενον ὑπὸ ὑπερβολικῶν ὀρμῶν χαρᾶς καὶ διατρέχοντα τὸ κλειδοκύμβαλον μετὰ τρομεροῦ μορφασμοῦ· σιγηλὸν, ἀκροῦμενον τῶν μελοδραμάτων μετὰ τῆς ἀκίνησιος παγῶδας, καθ' ὅλα δυσανάλογον καὶ ἀκατάλληλον νὰ συμβιβασθῇ πρὸς τὸν βίον. Ἄλλ' ἐνόουν ἐπίσης ὅτι πᾶσαι αὗται αἱ παραδόξότητες ὡς μόνον αὐτῶν πηγὴν εἶχον μέγιστον βαθμὸν γενναιότητος καὶ μεγαλείου. Ἐξῆσεν ἐν τῷ ἰδανικῷ κόσμῳ, ὃν περιγράφουσιν ὁ Πετράρχης καὶ ὁ Δάντε, καὶ τὸ πάθος του κατ' οὐδὲν ἐμείωσε τὴν αὐστηρότητα του. Μὴ δυνάμεις νὰ νυμφεῖθῃ, διέμεινεν ἀγνός, καὶ ἠγάπησεν ἀγνῶς ὅπως ἔγραψε. Ἡσθάνετο φρίκην πρὸς τοὺς ἀσέμνους λόγους, καὶ ἔψεγε τὸν *Adm Zouar* τοῦ Μοζαρτ, οὐ μόνον διότι ἀνεύρισκεν ἐν αὐτῷ τὸν ἰταλικὸν τύπον, ἀλλὰ καὶ «διότι ἡ ἱερὰ τέχνη δὲν πρέπει νὰ ἐκπορευῆται ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε νὰ διερμηνεῖται τοσοῦτον σκανδαλώδη ἱστορίαν». Ἐπεδείξατο τὸ

αὐτὸ ὕψος τῆς ψυχῆς καὶ κατὰ τὰς ἄλλας μεγάλας περιστάσεις τοῦ βίου, ὑπερήφανος πάντοτε πρὸ τῶν ἡγεμόνων, περιμένων νὰ τὸν χαιρετήσωσιν αὐτοὶ πρῶτοι, τῆρῶν τὴν αὐτὴν συμπεριφορὰν πρὸ τῶν μεγάλων, χαρακτηρίζων ὡς προδοσίαν καὶ ψεῦδος τὰς φιλοφρονήσεις τῆς κοινωνίας, καὶ ὡς 'Ρουσσώ τις ἢ Πλάτων ἐλπίζων εἰς τὴν ἐγκαθίδρυσιν δημοκρατίας τινός, ἥτις θὰ καθίστα πάντα τοὺς ἀνθρώπους πολίτας καὶ ἤρωας. Εἰς τὰ μυχιαίτατα τῆς καρδίας του ἔζη, ὡς ἐν βωμῷ, ὁρμὴ ἐξοχοτέρα ἔτι, ἢ τοῦ θείου. Κατ' αὐτὸν, αἱ διάφοροι τέχναι καὶ γλῶσαι τῶν ἀνθρώπων δὲν ἠδύνατο νὰ τὴν ἐκφράσωσιν. Μόνη ἡ μουσικὴ, ἠδύνατο νὰ τὴν ἐκφράσῃ. Εἰς σελίδα τινὰ ἀναγινώσκω ἐπιγραφὴν ἣν ἀντέγραψεν ἀπὸ ἀγάλματος τῆς 'Ισιδος. «Εἶμαι τὸ ὄν, τὸ προὸν καὶ τὸ ἐσόμενον». Ἡ παλαιὰ σοφία τῶν Φαραῶ εὔρε μόνη φράσιν τόσον ὑψηλὴν ὅσον καὶ ἡ σκέψις τοῦ μουσουργοῦ.

Κατέθηκα τὸ βιβλίον· ὁ Γουλιέλμος τὸ ἀνέλαβε καὶ ἀνεζήτησε σελίδα τινά.

— Ἀνάγνωθι καὶ τοῦτο, μοι εἶπε, πρέπει νὰ ἔχῃς περὶ αὐτοῦ πλήρη ἰδέαν.

Ἦτον ἡ διαθήκη του, ἰδοὺ δὲ ἡ πρώτη σελὶς αὐτῆς.

«Ὡσεῖς, ἀνθρώποι οἵτινες μὲ θεωρεῖτε ὡς δύστροπον καὶ μισάνθρωπον, πόσον μὲ ἀδικεῖτε! Ἄγνοεῖτε τὴν μυστικὴν αἰτίαν δι' ἣν φαίνομαι τοιοῦτος. Ἡ καρδία μου καὶ ἡ διάθεσίς μου ἐκ παιδικῆς μου ἡλικίας τείνουσι πρὸς τὸ τρυφερὸν αἰσθημα τῆς ἀγάπης· νὰ ἐκτελέσω δι' ἐμαυτοῦ μεγαλουργήματα ἰδοὺ πρὸς τὴν ἀνεκαθεν ἔρρεπον. Ἄλλα φαντάσθητε μόνον ὅτι ἀπὸ ἐξ ἑτῶν προσβλήθητιν ὑπὸ ἀνιάτου πάθους, ὅπερ ἰατροὶ ἀμαθεῖς ἐδείνωσαν, καὶ ὅτι ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος ἀπελπίζόμενος νὰ ἴδω αὐτὸ μειούμενον, εἶμαι τέλος ἠναγκασμένος νὰ θεωρῶ αὐτὸ ὡς μέλλον νὰ διαρκέσῃ πάντοτε. Γεννηθεὶς μετὰ ἰδιοσυγκρασίας δραστηρίας καὶ πυρῶδους, μετὰ πάθους μάλιστα ἀγαπῶν τοὺς ἀντιπερισπασμούς τῆς κοινωνίας, ἠναγκάσθητιν ν' ἀποσυρθῶ ἐξ αὐτῆς νέος καὶ νὰ διαγῶ βίον μονήρη. . . . Μοι ἦτον ἀδύνατον νὰ εἶπω πρὸς τοὺς ἀνθρώπους—Ὅμιλήσατε δυνατώτερα, φωνάζατε διότι εἶμαι κωφός. Ἄχ! πῶς μοι ἦτο δυνατόν νὰ ὁμολογήσω τὴν ἀσθένειαν αἰσθήσεως, ἥτις ἔπρεπε νὰ ᾗ τόσον τελεία ἐν ἐμοί, ἣν εἶχον ἄλλοτε ἐν μεγίστῃ ἐντελείᾳ, ἐν ἐντελείᾳ ἣν ὀλίγοι ἀνθρώποι τοῦ ἐπαγγέλματός μου ἔχουσι σήμερον ἢ ἔσχον ποτέ. Ὡ! μοι εἶνε ἀδύνατον τοῦτο! Πάντοτε σχεδὸν μόνος, ἐκτὸς ὅταν ἦ ἐσχάτη ἀνάγκη μὲ ὠθῆ, τολμῶ μόλις νὰ εἰσέλθω εἰς ὄμιλόν τινα. Πρέπει νὰ ζῶ ὡς ἐξόριστος· ἂν πλησιάζω εἰς ὄμιλόν τινα, περιρρέομαι ὑπὸ τοῦ ἰδρώτους τῆς ἀγωνίας, φοβοῦμαι μὴ ἐνοησῶσι τὴν κατάστασίν μου. Ἄλλ' ὁποῖα ταπεινώσεις! ὅταν τις ἀκούῃ πλγαύλου μακρόθεν καὶ ἐγὼ δὲν ἀκούω τίποτε, ὅταν τις ἀκούῃ

ποιμένας ἄδοντας καὶ ἐγὼ δὲν ἀκούω τίποτε! Τοιαῦτα γεγονότα μὲ ἔφερον σχεδὸν εἰς ἀπελπισμόν· μικροῦ δεῖν νὰ θέσω τέρμα εἰς τὸν βίον μου. Ἡ τέχνη, μόνη ἡ τέχνη μὲ ἐκράτησε. Ἄχ! μοι ἐραίνετο ἀδύνατον νὰ ἐγκαταλίπω τὸν κόσμον πρὶν παραγάγω εἰς φῶς ὅ,τι εἶχον ἀποστολὴν νὰ ἐκτελέσω!»

— Τώρα, μοι εἶπεν ὁ Γουλιέλμος, ἀκουσε. Καὶ ἤρχισε τὸ τελευταῖον τεμάχιον τῆς τελευταίας σοράτας.

Εἶναι φράσις συνεχῆς, βραδεία, ἀπειρον ἐγκλείουσα θλιβερότητα, ἥτις ἔρχεται καὶ ἐπανέρχεται ἀκαταπαύστως, ὡς μοναδικὸς καὶ μακρὸς ὁλολυγμός. Ἦν αὐτὴν παρέλκουσι τόνοι ἐσβεσμένοι· ἕκαστος τόνος παρατείνεται ὑπὸ τοὺς ἐπακολουθῶντας καὶ λήγει ὑποκώφως, ὁμοίως πρὸς κραυγὴν περατομένην διὰ στεναγμοῦ· οὕτως ὥστε πᾶσα παραφορὰ ὀδύνης ἔχει ὡς συνοδίαν τὰ παλαιὰ παράπονα καὶ ὑπὸ τὴν ὑπερτάτην ἐκείνην θρηνηδίαν διακρίνει τις τὴν ἐξασθενήσαν ἡγῶ τῶν πρώτων ὀδυνῶν. Οὐδὲν τὸ τραχὺ ἐν τῷ παραπόνῳ τούτῳ· οὐδεμία ἀγανάκτησις, οὐδεμία διαμαρτυρία. Ἡ καρδία ἥτις ἐκπέμπει αὐτὴν δὲν λέγει ὅτι εἶναι δυστυχῆς, ἀλλ' ὅτι ἡ εὐτυχία εἶνε ἀνέφικτος· καὶ ἐν τῇ ἐγκαρτερήσει ταύτῃ ἀνευρίσκει τὴν γαλήνην. Ὡς δυστυχῆς τις συντριβεὶς ἐνεκα μεγάλης πτώσεως, κατακείμενος ἐκτάδην ἐν τῇ ἐρήμῳ, βλέπει τοὺς ἀπαστράπτοντας ἀδάμαντας τοῦ οὐρανοῦ σπινθηροβολοῦντας ἐπὶ τοῦ θόλου τῆς τελευταίας τοῦ νυκτός, λησμονεὶ ἑαυτὸν, δὲν μεριμνᾷ πλέον νὰ ἐπανορθῶσιν τὸ ἀνεπανόρθωτον· ἡ θεία τῶν ὄντων γαλήνη διαχέει ἐν αὐτῷ μυστικὴν τινα γλυκύτητα, οἱ βραχιόνες του οἵτινες δὲν δύνανται πλέον νὰ ὑπανεγείρωσι τὸ μεμλωλωπισμένον σῶμά του, ὀρέγονται ἔτι καὶ ἀνατείνονται πρὸς τὴν ἄρρητον καλλονὴν, ἥτις λάμπει διὰ μέσου τοῦ μυστηριώδους σύμπαντος. Ἀνεπαισθήτως τῆς ὀδύνης τὰ δάκρυα στειρεύουσι ὅπως ἀφήσασιν νὰ ῥεῦσασιν τὰ τῆς ἐκστάσεως, ἢ μᾶλλον ἀμόφετρα συγχέονται εἰς ἀγωνίαν πλήρη τέρψεως ἀνεκλαλήτου. Ἐνίοτε ὁ ἀπελπισμὸς ἐκρήγνυται, ἀλλ' ἡ ποίησις παραχρῆμα ἐπέρχεται ἀθρόα, καὶ οἱ θλιβερώτατοι τῶν φθόγγων κυματισμοὶ ἐξέρχονται περιβεβλημένοι διὰ μεγαλοπρεπείας τόσῳ παραδόξῳ συμφωνιῶν, ὥστε θεσπέσιόν τι ἐπιπλέει καὶ καλύπτει τὰ πάντα διὰ τῆς ἰσχυρᾶς του ἀρμονίας. Τέλος μετὰ μεγάλην βοήν καὶ μεγάλην πάλην τὸ θεσπέσιον τοῦτο ἐπικρατεῖ· τὸ παράπονον μετατρέπόμενον καθίσταται ὕμνος εὐστροφος καὶ ἀρμονικὸς παραφερόμενος εἰς συναυλίαν θριαμβευτικῶν φθόγγων. Περὶ τὸ ἄσμα, ὑψηλὰ, χαμηλὰ, ἀναθρώσκει χορὸς ἀναφωνήσεων, ὅστις βλαίνει ἐπαυξάνων, ὅστις ἐξογκοῦται, ὅστις διπλασιάζει ἀκαταπαύστως τὴν ὁρμὴν του καὶ τὴν εὐθυμίαν του. Τὸ κλειδοκῦμβαλον δὲν ἀρκεῖ πλέον, δὲν ὑπάρχει φωνὴ μὴ συμμετέχουσα τῆς ἑορτῆς ταύ-

της· αἱ σοβαρότεροι ἐνυπάρχουσι μετὰ τῶν κεραιῶν των, αἱ ὑψηλότεροι μετὰ τῶν κηλαδηνάτων των, πᾶσαι ὁμοῦ συνηθροισμένοι ἐν μιᾷ καὶ πολλαπλῇ φωνῇ ὡς τὸ ἀκτινοβόλον ἐκεῖνο ῥόδον, ὅπερ εἶδεν ὁ Δάντε καὶ οὐτινος ἐκάστη ψυχὴ ἀπετέλει ἕκαστον φύλλον. Ἔσμα εἴκοσι φθόγγων παρήγαγε τόσον ἀντιθέτους συγκινήσεις . . .

Ἡ δύναμις ἀκατανίκητος τῆς ἐπιθυμίας καὶ τοῦ ρεμβαροῦ! μάτην πειρώμεθα νὰ σὲ κατακλείσωμεν εἰς τὰ μυχιαίτατα ἡμῶν· ἀδύνατον νὰ σὲ ἐξαφανίσωμεν. Τριάκοντα ἔτη ἐργασίας, ἀριθμῶν καὶ πείρας, ἐπεσωρεύθησαν ἐπὶ τῆς πηγῆς· τὴν νομίζει τις ἀποξηρανθεῖσαν, καὶ αἴφνης ἅμα τῇ συνεπαφῇ μεγάλης τινὸς ψυχῆς ἀναδρούει ζωηρὰ ὑπέροπτε· τὸ πρόχωμα διερράγη, καὶ αἱ βάρειται, αἱ στερωρῶς συγκεκολλημένοι ὕλοι δι' ὧν ἦτον ἐμπεφραγμένη ἡ ἔξοδος, ἀνατιναχθεῖσαι ὑπὸ τῆς διαρρήξεως, ἐπαυξάνουσιν ἔτι τὴν δύναμιν τοῦ ρεύματος. Κατὰ παράδοξον σύμπτωσιν ἐπανεβλεπον τῇ στιγμῇ ἐκεῖνη τὰ τοπεῖα τῶν Ἰνδιῶν, μόνα ἄξια διὰ τῆς σφοδρότητος τῶν ἀντιθέσεών των νὰ παράσχωσιν εἰκόνας τοιαύτης μουσικῆς. Κατὰ τὴν στιγμὴν τῶν ἐτησίων ἀνέμων τῶν Ἰνδιῶν, τὰ συνεπισεσωρευμένα νέφη ἀποτελοῦσιν αἰθαλώδη τοῖχον διεξαπλούμενον ἐφ' ὄλου τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὅλης τῆς θαλάσσης· ἐπὶ τοῦ ἀνακλώδους τούτου ὄγκου, οἱ λάροι ἵπτανται κατὰ κλιμάδας, καὶ ἡ τρομερὰ μαυρίλα, ὑπὸ τῶν λευκῶν πτερῶν διαστιζομένη, προχωρεῖ πρὸς τὴν γῆν ἐξαφανίζουσα τὸ διάστημα καὶ κατακλύζουσα διὰ τοῦ ἀτμοῦ τῆς τὰ ἀκρωτήρια. Κατὰ τελευταίαν τινὰ ὥραϊαν ἡμέραν εἶδον μακρόθεν τὰς Μαλδίβας, δωδεκακισχίλια νησίδρια ἐν ἀδαμαντίνῃ θαλάσῃ· πάντα σχεδὸν εἰσὶν ἔρημα· τὸ κῆμα καθυδεῖ ἐντὸς τῶν ὀμίσεων των, ἡ περιβάλλει αὐτὰ δι' ἀργυρῶν κροσσῶν. Ὁ ἥλιος ῥίπτει κατὰ δραγμάς τὰ πυρῶδη του βέλη· εἰς τὰς δίνας τῶν πορθητῶν ρεύματα χρυσοῦ ἀπέφθου ἀναθρώσκουσιν ἐκ τῶν συναντωμένων κυμάτων. Ἡ μεγάλη θαλασσία θόνη διαυλακουμένη ὑπὸ ἀνεμοστροβίλων ὁμοιάζει πρὸς μέταλλον ἄρτι ἐξελθὸν τοῦ σιδηρουργείου πλήρες ἐγκαύστων ἀραβουρημάτων· μυριάδες ἀστραπῶν σπινθηροβολουσὶν ἐπὶ τῶν νῶτων τῆς. Ὁ ἀὐπθέτε τις ὅτι βλέπει θησαυρὸν Ἰνδοῦ ἡγεμόνος, ὅπλα καὶ κοσμήματα, ἐγχειρίδια μὲ λαβὰς ἐκ μαργάρου, ἐνδύματα συνερραμένα ἐκ σαπφείρων, σμαραγδίνους πτεροθυσάνους ἐπὶ περικεφαλαίων, ζώνας χρυσοῦς, μετάξας ἀνοικτοῦ χρώματος χρυσοῦ διακεκεντημένας καὶ ἀστεροειδῶς διὰ μαργαριτῶν διακεκοσμημένας. Τὸν οὐρανὸν δὲ ἐκεῖνον μὲ τὴν φλογεράν του λευκότητα πρὸς τί νὰ τὸν συγκρίνω;

Ὅταν νεαρὰ καὶ περικαλλῆς γυνή, ἀνθηρὰ τὴν ἡλικίαν καὶ φρικτωσὰ ἐξ ἡδονῆς, καταστόλιστος διὰ τὸν γάμον τῆς ἐφόρεσε τὴν χρυσοῦν τῆς κτέ-

να ἐπὶ τῆς κόμης, τὰ ἐκ μαργαριτῶν περιδέραια εἰς τὸν τράχηλον, τὰ ἐκ ῥουβινίων ἐνώτια εἰς τὰ ὠτά τῆς, ὅταν πάντα τῆς ἀδαμαντοθήκης τῆς τὰ κοσμήματα καταυγάζουσι διὰ τῶν φλογῶν των τὸ ζῶν ῥοδόχρουν τῆς σαρκὸς αὐτῆς, πολλάκις προσαρμύζει εἰς τὸ μέτωπόν τῆς κυματίζοντα λευκὸν πέπλον· ἀλλὰ τὸ πρόσωπόν τῆς πληροῖ αὐτὸν φωτὸς, καὶ τὸ διαφανὲς ὄψασμα ὑφ' ὃ φαίνεται κρυπτομένη, ἀποτελεῖ λαμπρότητα περιουγάζουσαν αὐτήν. Τοιαύτη ἡ θάλασσα ἐκεῖνη ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τῆς, ἐν τῇ ἀφθονίᾳ τῆς ρευστῆς ἐκεῖνης λάμπσεως, παρὰ τὴν ἀντίθεσιν τῶν πελιδνῶν νεφῶν, θελκτικὴ καὶ θεσπεσία ὡς ὁ θεῖος ὕμνος τοῦ μεγάλου τούτου ἀνθρώπου μετὰ τὴν μακρὰν τοῦ ἀπελπισμοῦ του νύκτα. Καὶ αὕτη ἐπίσης ταραττεῖ πολὺ, εἶνε ὑπὲρ τὸ δέον ὥραϊα, διεγείρει ἐν ἡμῖν κατὰ συμπάθειαν, ὅτι καὶ οὗτος. Ἐνώπιον τούτου ὡς ἐνώπιον ἐκεῖνης παύει τις ἀκούων ἢ βλέπων πρᾶγμα τι μεμονωμένον, περιορισμένον τι ὄν, τμήμα τι τῆς ζωῆς. Τὸν παγκόσμιον χορὸν τῶν ζώντων αἰσθάνεται τις ἀγαλλόμενον ἢ θρηνηδοῦντα, τὴν μεγάλην ψυχὴν ἧς ἡμεῖς εἴμεθα αἱ σκέψεις, τὴν φύσιν δλόκληρον ἀκαταπαύτως τραυματιζομένην ὑπὸ τῶν ἀκρωτηριαζουσῶν ἢ κατασυντριβουσῶν αὐτὴν ἀναγκῶν, ἀλλὰ παλλομένην ἐν τῷ κόλπῳ τῆς κηδεῖας τῆς καὶ ἐν μέσῳ μυριάδων νεκρῶν ἐπιστρωννούντων αὐτήν, ἀνατείνουσιν πάντοτε πρὸς οὐρανὸν τὰς χεῖράς τῆς πλήρεις νέων γενεῶν, μετὰ τῆς ὑποκώρου, τῆς ἀνεκφράστου, τῆς ἀείποτε κατασελλομένης καὶ ἀείποτε ἀναβώσης κραυγῆς τῆς ἀκορέστου ἐπιθυμίας.

Ἐθεώρουν τὸν Γουλιέλμον· εὐρισκόμεθα σχεδὸν ἐν τῇ αὐτῇ καταστάσει καὶ προῦχωρήσαμεν ὁ εἰς πρὸς τὸν ἕτερον. Ὁ Θεὸς νὰ μὲ συγχωρήσῃ, ὀλίγον ἔλειψε νὰ προστρίψωμεν πρὸς ἀλλήλας τὰς γερωντικὰς μας μορφὰς· ἀλλ' ἐμαντεύσαμεν τὴν ἰδέαν ἡμῶν, ἐγὼ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του, ἐκεῖνος εἰς τοὺς ἰδικούς μου, καὶ ἐμειδιάσαμεν· εἶνε ἱκανὸν νὰ τεινώμεν τὰς χεῖράς μας ἐν τῇ ἡλικίᾳ μας. Ἐπὶ τούτῳ ἀνεχώρησα χωρὶς νὰ εἶπω τίποτε. Μοὶ φαίνεται ὅτι τὴν ἐσπέραν ἐκεῖνην παρεσκευάσαμεν τὸ τέιον, ἀλλὰ δὲν τὸ ἐπίομεν...

A. Π. ΚΟΡΤΙΔΗΣ.

Η ΔΕΣΠΟΙΝΙΣ ΛΑΣΕΓΛΙΕΡ

[Μυθιστορία Ἰουλίου Σανδῶ].

Συνέχεια ἐκτὸς σελ. 820 τοῦ 18' τόμου.

Βῆμα ἀπότομον καὶ σταθερὸν ἤχησεν ἀμέσως ἐπὶ τοῦ δαπέδου τοῦ διαδρόμου καὶ τὸ ἀναγγελλὸν πρόσωπον εἰσῆλθε στρατιωτικῶς. Ἐφῄρει ὑψηλὰ στρατιωτικὰ ὑποδήματα μὲ πτερνιστῆρας καὶ εἰς τὴν χεῖρα ἐκράτει τὸν πῆλον καὶ τὸ μαστίγιόν του. Καίτοι δὲ καταβεβλημένος ἐκ τῆς κακοπαθείας καὶ τῶν θλίψεων, ἐφαίνετο μόλις τριακοντούτης. Εἶχε τὸ μέτωπον ὑψηλόν, ἐπ' αὐτοῦ